

DOCÈNCIA

La Facultat de farmàcia ha canviat de nom

J. Boatella, Universitat de Barcelona

Fa poc i de forma relativament discreta, s'ha produït un fet important per a la història de la nostra facultat. Efectivament, mitjançant una ordre del Departament d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya¹ i a petició de la Universitat de Barcelona, la Facultat de Farmàcia ha canviat de denominació oficial i ha passat a dir-se Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació.

La Facultat de Farmàcia ha canviat de denominació oficial i ha passat a dir-se Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació ”

relació estreta, concretada formalment amb l'aparició de l'assignatura de bromatologia en el pla d'estudis de llicenciatura del 1935. No obstant això, des d'aleshores l'evolució posterior d'aquests dos àmbits va portar a una situació complexa derivada de la indefinició del terme (bromatologia) i de l'aparició de noves titulacions i àmbits professionals directament relacionats amb els aliments. Malgrat això i en qualsevol cas, és cert que el món de la Farmàcia ha tingut un paper fonamental en el desenvolupament d'aquests últims en el nostre país.

Avanço, però, que fonamentalment, el canvi de nom de la facultat és fruit de la necessitat d'adequar les organitzacions al temps actual, a l'evolució del sistema universitari i al debat que s'ha produït en l'àmbit polític i acadèmic, però en general és externa als interessos i a la visió que se'n pugui tenir en àmbits professionals.

Antecedents

Fa unes dècades, la transformació que es produeix en les societats desenvolupades ha comportat l'obertura d'un debat molt profund a l'entorn del paper de les universitats. Com a conseqüència, s'han generat nombrosos informes alguns dels quals en el seu moment i després, van tenir un impacte molt notable. En són exemples els informes Delors (1996), Attali (1997), Dearing (1997), la Declaració de la Sorbona (1998), la de Bolonya (1999) i, a Espanya, l'anomenat Informe Universidad 2000 (conegut com Informe Bricall). El rigor i l'evidència d'aquests documents i les propostes que feien van ser realment transcendents i van generar un procés de reforma de l'ensenyament superior a tot Europa, assumit amb més o menys intensitat per les autoritats polítiques i acadèmiques dels diferents països i també pels membres de la comunitat universitària.

Així, doncs, es varen posar en marxa diferents processos de reforma de tipus legislatiu que en el nostre país es concretaren en la publicació de la llei d'ordenació universitària (LOU), l'any 2001, que substituïria la llei de reforma universitària, del 1987 (LRU). Aviat va ser l'hora d'adequar els reglaments de les universitats a aquestes noves normatives i la de Barcelona, l'any 2003, va aprovar el seu Estatut.

Semblava que el procés d'adequació havia culminat, però no era realment així. S'havien adequat el marc i les estructures, però encara no havien entrat en la reforma aspectes que ja semblaven evidents per a molts com la importància de la creació de capital humà, la necessitat d'aplicar millores en processos, de dimensionar estructures, d'assumir els principis de qualitat de forma col·lectiva i individual, de retre comptes a la societat, la importància de la internacionalització, etc., aspectes que el món empresarial ja havia assumit i implantat, integrats alguns en el con-

cepte de la qualitat total (TQM).

El Ministeri d'Educació va publicar un informe titulat "Estrategia Universidad 2015. Contribución de las universidades al progreso socioeconómico español 2010-2015" amb la finalitat d'impulsar les millores, incrementar la dimensió social i facilitar que el coneixement s'orienti cap al progrés, el benestar i la competitivitat, que obri un procés dinàmic i participatiu i que sigui un camí per modernitzar la universitat espanyola. Aquest informe ja fa referència, entre altres, a la importància que han de tenir les fusions de centres i departaments i la creació de campus d'excel·lència².

De fet, l'esclat de la crisi econòmica que es produí a partir de l'any 2008, va afavorir que el procés de reforma d'estructures universitàries s'accelerés quant a l'aplicació de la millora pendent, però al mateix temps, van irrompre amb molta força els conceptes de racionalització organitzativa i d'optimització de recursos. En aquest sentit, el mateix any 2008 va sortir publicat el *Llibre blanc de la Universitat de Catalunya*. Estratègies i projectes, que va elaborar l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) i que proposa un model fonamentat en sis aspectes per a la universitat catalana (taula 1)³.

Taula 1. Elements del model d'universitat proposat per l'ACUP, l'any 2008²

1) compromesa amb la societat, els valors democràtics i la cultura catalana

2) amb una formació de qualitat, centrada en els estudiants i integrada en l'EEES(*)

3) intensiva en recerca i en el centre del sistema científic, tecnològic i cultural

4) com a motor de desenvolupament, innovació i benestar

5) europea amb vocació global

6) al servei de les persones que generi equitat i oportunitats de progrés

basada en:

a) polítiques de personal àgils, encaminades a formar el talent i la confiança

b) una àmplia autonomia institucional i un robust sistema de retre comptes

c) un bon sistema de governança i una gestió eficient

d) un model de finançament adequat i basat en objectius i projectes

No cal destacar el fet de que tots els aspectes que apareixen en la taula 1 eren, si no desconeguts, escassament incorporats al discurs de la vida acadèmica habitual de fa pocs anys. En definitiva, aquest document proposa un total de 64 estratègies (seguides de les corresponents proposades) i una, la número 50, fa referència a la necessitat de "Centralitzar funcions estratègiques i descentralitzar funcions operatives".

La nova denominació uneix els àmbits de la nutrició i de ciències de l'alimentació al de farmàcia

L'estructura de tipus matricial imperant feia poc operatiu un canvi en profunditat. És justament en aquest aspecte en què caldria situar, en un context global de canvi, la justificació del procés que ha portat a modificar el nom de la facultat.

En aquesta línia, el mateix any 2008, la UB va elaborar el pla marc UB horitzó 2020⁴, en què en l'apartat "Acompanyar la transformació", fa referència a la necessitat "d'incentivar l'agrupació voluntària de centres i departaments, generar complicitats i sinèrgies i promoure la interdisciplinarietat". Feia uns anys que el concepte d'interdisciplinarietat era objecte d'una atenció especial en ser identificat com un element imprescindible per millorar la qualitat docent i investigadora de la universitat.

Ja en una època més acostada, un informe de la comissió per a la reforma de l'Estatut de la UB, de l'any 2013, deia que: "L'Estatut ha d'apostar per un model de facultats que desenvolupin les seves competències de manera concurrent i diferenciada (no duplicada) amb els departaments. En una línia de modernització de la institució i en sintonia amb els models europeus del nostre entorn cultural i la política d'internacionalització de la UB, cal plantejar-se una reorganització o racionalització de les unitats acadèmiques actuals que inclogui una reducció possibilista i significativa —que no dràstica— de l'actual nombre de facultats i departaments de la Universitat. Aquesta

racionalització s’ha d’orientar sempre al servei d’una nova estructura acadèmica, de recerca i administrativa de la institució, fent un seguiment de diversos criteris cumulatiu (massa crítica, afinitat d’àrees i titulacions, ubicació territorial”.

Finalment, el 2015 es va fer pública la “Proposta de reforma d’estructures acadèmiques i d’organització administrativa”⁵, que incorporava aquests principis i que el consell de govern va aprovar (20 d’abril de 2015) i el consell social (el 29 d’abril de 2015)⁶

La reforma organitzativa

La reforma de les estructures organitzatives que s’ha produït al si de la Universitat de Barcelona té uns objectius ambiciosos i afecta, fonamentalment la reducció del nombre de departaments i facultats que era de 106 i 18 respectivament, alhora que modifica l’estructura administrativa i, en conseqüència, alguns processos de gestió.

La reducció en el nombre de centres ha estat un procés complicat i gens fàcil atès que les facultats han representat (i representen) un referent important marcat per les especificitats docents (titulacions impartides), de recerca i professionals i per això, la majoria de centres volien mantenir la identitat.

La proposta finalment aprovada diu: “es plantegen diferents agrupacions de centres, fonamentades en les relacions acadèmiques i que, en funció d’un principi de flexibilitat, permeten donar solucions diferents a realitats i problemàtiques diferents:

Pel que fa a l’àmbit de la salut, la proposta és agrupar els centres actuals de medicina, d’infermeria (que inclou l’ensenyament de podologia) i d’odontologia en una gran Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, integrada per les UFR de Medicina Clínic i Medicina Bellvitge, l’Escola d’Infermeria, l’Escola d’Odontologia i l’Escola de Podologia”.

Per a la Facultat de Farmàcia, el dilema plantejat va ser novament (cal fer èmfasi en aquest aspecte ja que el debat sobre aquest punt és important i no resolt) transcendent: o integrar-se en un centre de Medicina i Ciències de la Salut o preservar el caràcter separat que tenia ja que no era objecte de cap fusió.

D’aquesta “gran” facultat en queda doncs exclosa la de Farmàcia que manté el caràcter individual, però destaca la responsabilitat sobre els ensenyaments de grau (nutrició humana i dietètica i de ciència i tecnologia dels aliments i la doble titulació en farmàcia i nutrició humana i dietètica) i màster, part de la recerca relacionada amb aquest àmbit i també per raó de l’existència d’un campus específic d’aquests àmbits al recinte de Torribera de Santa Coloma de Gramenet en el qual ja s’imparteixen aquestes titulacions. És per aquest motiu pel qual adopta la denominació de Farmàcia i Alimentació i la Facultat, té ara dos campus d’actuació: un a Pedralbes i l’altre a Torribera.

Segons dades del 2012-13⁵, la Facultat de Farmàcia estava constituïda per 250 professors (equivalent de temps complet), 95 membres del col·lectiu de personal d’administració i serveis, 3.120 estudiants, impartia 17 titulacions (grau i màster) i generà uns ingressos per recerca i transferència de prop de 6 milions i mig d’euros. El nombre d’individus (professors, personal d’administració i serveis, investigadors en

Taula 2. Origen i denominació actual dels nous departaments de la Facultat de Farmàcia⁶

Bioquímica i biologia molecular	Bioquímica i fisiologia
Fisiologia	
Farmàcia i tecnologia farmacèutica	Farmàcia i tecnologia farmacèutica i fisicoquímica
Fisicoquímica	
Farmacologia i química terapèutica	Farmacologia, toxicologia i química terapèutica
Nutrició i bromatologia	Nutrició, ciències de l’alimentació i gastronomia
Productes naturals, biologia vegetal i edafologia	Biologia, sanitat i medi ambient
Microbiologia i parasitologia sanitàries	